

نقش بال در تمدن آشوری، بر اساس الگوی اروین پانوفسکی

نفیسه قرقدر دوست

کارشناسی ارشد هنر از دانشکده هنر و معماری واحد تهران مرکز

چکیده

این پژوهش، مطالعه ای بر روی نماد بال در تمدن آشوری است و می‌کوشد انگیزه‌های به تصویر کشیدن فرم بال بر پیکره‌های موجودات اساطیری، با روش آیکنولوژی و آیکنوگرافی پانوفسکی، را بیان کند. بر این اساس، پژوهش حاضر از لحاظ هدف در زمره «پژوهش‌های توسعه‌ای» بوده و به لحاظ روش، از نوع «تحلیل محتوا» و از نظر رویکرد، بر آراء «اروین پانوفسکی» استوار است تا به این سوال پاسخ دهد که؛ اشتراک و تفاوت‌های بصری و مفهومی نقش بال، با تاکید بر نقش برجسته‌ها در این تمدن، بر چه اندیشه و اساسی دلالت دارد؟ شیوه جمع‌آوری اطلاعات، به صورت کتابخانه‌ای و فیش برداری است. نتایج نشان می‌دهند که؛ بر اساس تحلیل شبه‌فرمی، در این تمدن، تاثیر فراوان از دوران پیشین خود، یعنی هیتی‌ها و گاه‌کاسی‌ها و بابلی‌ها، مشاهده می‌گردد. از نظر تحلیل شمایل‌نگارانه نیز به خاطر قدرت نظامی آشوریان، هنر در این دوره از غنای بسیاری برخوردار بوده که باعث خلق گاوهای بالدار عظیم‌الجثه شده است. در بخش تفسیر شمایل‌شناختی نیز اساساً نقش بال بر روی نقش برجسته‌ها، حاکی از تداعی این موجودات به خدا-شاه بوده است. و دست‌آخر اینکه؛ مفاهیمی همچون اله زمین و آسمان، درخت زندگی، اله زیرین و فرشته‌نگهبان، در میان تمامی تمدن‌ها واژگانی مشترک هستند که هر تمدن، بر اساس ویژگی‌های سرزمینی خود، آنان را بکار بسته است.

واژگان کلیدی: نقش بال، شمایل‌شناسی، آشوری، پانوفسکی

مقدمه

به طور انحصاری، الهام گرفتن از حیوانات در هنر، نشانه‌ای برای بدوی بودن مردمانی است که هنوز شهرنشین نشده‌اند. در دوره ماقبل تاریخ، موجودات ترکیبی در شمار نقش‌های اساطیری و افسانه‌ای محسوب می‌گردد. به شکل نیمه‌انسان و نیمه‌حیوان دیده می‌شدند که مردم باستان برای آنان نیروی فوق‌العاده‌ای قائل بودند. در رابطه با جانوران افسانه‌ای بالدار، قدمت، خاستگاه و تعبیر دقیق آنان، معلوم نیست اما آنچه پژوهشگران بر روی